

КРЫНІЦЫ І ЛІТАРАТУРА

I. Архіўныя і рукапісныя фонды

Цэнтральны дзяржаўны архіў Літвы (Lietuvos centrinis valstybės archyvas)

- Ф. 377. Міністэрства ўнутраных
спраў Літоўскай Рэспублікі
Ф. 378. Дэпартамент бяспекі
Літоўскай Рэспублікі
Ф. 383. Міністэрства замежных
спраў Літоўскай Рэспублікі
Ф. 395. Міністэрства
беларускіх спраў у Коўне
Ф. 582. Рада Міністраў Беларускай
Народнай Рэспублікі
Ф. 923. Кабінет Міністраў
Літоўскай Рэспублікі
Ф. 51. Віленская ваяводская ўправа

Рукапісны фонд Бібліятэкі Акадэміі навук Літоўскай Рэспублікі (Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyrius) (цяпер — Рукапісны фонд Бібліятэкі Урублеўскіх Акадэміі навук Літоўскай Рэспублікі (Lietuvos mokslų akademijos Vrublievskių bibliotekos Rankraščių skyrius))

- Ф. 21. Рукапісы Віленскага
беларускага музея імя І. Луцкевіча
Ф. 255. Збор рукапісаў Літоўскага
навуковага таварыства

II. Апублікаваныя крыніцы

Архівы Беларускай Народнай Рэспублікі.
Т. 1. Кн. 1—2 / Укладаньне, падрыхтоўка
тэксту, уступны артыкул, камэнт.,
пераклады, паказ. С. Шупа. Вільня—

Нью-Ёрк—Менск—Прага, 1998.

Документы внешней политики СССР / Ред.
коллегия: И. Земсков и др. Т. 1: 7 ноября
1917 г. — 31 декабря 1918 г. Москва, 1957.

Документы и материалы по истории
советско-польских отношений / Ред.
коллегия И. Хренов (отв. ред.) и др.
Т. 1—3. Москва, 1963—1965.

Езовитов К. Белоруссы и поляки:
документы и факты из истории
оккупации Белоруссии поляками
в 1918 и 1919 годах. Ковна, 1919.

Знешняя палітыка Беларусі: Зборнік
дакументаў і матэрыялаў. Т. 1:
1917—1922 гг. Мінск, 1997.

*Кароткі нарыс беларускага
пытання. Мінск, 2009⁷⁰⁷.*

Крэчэўскі П. Матэрыялы і дакумэнты //
Замежная Беларусь. Кн. 1. Прага, 1926.

Мирные переговоры в Брест-Литовске
с 22/9 декабря 1917 г. по 3 марта
(18 февраля) 1918 г. Москва, 1920.

Советско-германские отношения
от переговоров в Брест-Литовске
до подписания Рапалльского
договора / Ред. коллегия С. Дернберг
и др. Т. 1. Москва, 1968.

Dokumenty i materiały do historii stosunków
polsko-radzieckich / Red. N. Gąsiorowska-
Grabowska. T. 1—4. Warszawa, 1962—1967.

⁷⁰⁷ Тут і далей курсівам у спісе літаратуры
пазначаныя пазіцыі, дададзеныя да
аўтарскага спісу навуковым рэдактарам
дадзенага выдання. Усе гэтыя пазіцыі
з'яўляюцца беларускамоўнымі (ці ў
некаторых выпадках рускамоўнымі)
версіямі выданняў, якімі аўтар карыстаўся
на іншых мовах. Таксама для зручнасці
беларускага чытача сюды дададзена
інфармацыя пра пазнейшыя перавыданні
скарыстаных пры напісанні манаграфіі
беларускамоўных прац. — Рэд.

Klimas P. Der Werdegang des litauischen Staates von 1915 bis zur Bildung der provisorischen Regierung im November 1918. Berlin, 1919.

Lietuvos Valstybės Tarybos protokolai. 1917—1918 / Sud. A. Eidintas ir R. Lopata. Vilnius, 1991.

III. Перыядычны друк

Беларускі сыцяг. 1922.

Голас Радзімы. 1991—1999.

Гоман (Homan). 1916—1918.

Крывіч. 1923—1924.

Літаратура і мастацтва. 1990—1991.

Darbo balsas. 1918.

Lietuva. 1919—1923.

Lietuvos aidas. 1918.

Vairas. 1914—1915.

Zeitung der X Armee. 1915—1918.

IV. Успаміны

Антон Луцкевич: материалы следственного дела НКВД БССР / Подгот. к печати, введение и комментарии В. Н. Михнюка, Н. М. Климовича и А. Н. Гесь. Минск, 1997.

Вітан-Дубейкаўская Ю. Мае ўспаміны. Вільня, 1994.

Луцкевіч А. Дзённік // Полымя. 1991. № 4. С. 215—224; № 5. С. 168—191.

Луцкевіч А. За дваццаць пяць гадоў (1903—1928). Вільня, 1928 (2-ое выданне — Мінск, 1991.)

Міхнюк У. Справа Вацлава Ластоўскага // Маладосць. 1993. № 8. С. 203—242; № 9. С. 211—246.

Собственноручные показания А. И. Луцкевича. 30 октября 1939 г. / Публ. В. Н. Михнюк, Н. М. Климовича, А. Н. Гесь // Неман. 1995. № 1. С. 128—158.

Успаміны Макара Краўцова пра Усебеларускі з'езд гл. таксама: Макара Краўцоў пра Усебеларускі з'езд / Прадм. і падрыхт. да друку А. Гесь // Спадчына. 1996. № 1. С. 181—194.

Bugailiškis P. Gyvenimo vieškeliais. Medžiaga istorijai. Šiauliai, 1994.

Klimas P. Dienoraštis 1915 12 01 — 1919 01 19 / Pradedamas P. Bugailiškio užrašais 1915 08 23 (10) — 10 13. Chicago, 1988.

Klimas P. Iš mano atsiminimų. Vilnius, 1990.

Літаратура

Беларускі каляндар «Сваяк» на 1919 год. Вільня, 1918.

Варонко Я. Беларускі рух ад 1917 да 1920 году. Кароткі агляд. Коўна, 1920.

Вольтер Э. Об изучении литовского языка и племени // Памятная книжка Виленской губернии на 1887 год. Вильно, 1886.

Воронко И. Я. Белорусский вопрос к моменту Версальской мирной конференции: Историко-политический очерк. Ковна, 1919.

Гамулка К. Паміж Польшчай і Расіяй. Беларусь у канцэпцыях польскіх палітычных фарміраванняў (1918—1922). Вільня, 2008.

Геллнер Э. Нации и национализм. Москва, 1991.

Грыцкевіч А. Провал антисоветских планов литовских и белорусских буржуазных националистов в годы гражданской войны // Из истории Советской Белоруссии. Минск, 1969. С. 96—107.

Грыцкевіч А. Беларуска-літоўскія дачыненні: 1918—1922 гг. // Спадчына. 1994. № 5. С. 58—63.

Грыцкевіч А. Слуцкае паўстанне 1920 г. — збройны чын у барацьбе за незалежнасць Беларусі // Спадчына. 1993. № 2. С. 2—13.

Грыцкевіч В. Лінгвацыд або выцісьненне мовы // Рунь. 1999. 13 снежня. № 28. С. 4—5.

Доўнар-Запольскі М. Асновы Дзяржаўнасці Беларусі. Кіеў, 1918. (2-ое выданне — Менск, 1994.)

Запруднік Я. Беларусь на гістарычных скрыжаваннях. Мінск, 1996.

Засецкі М. Міністэрства беларускіх спраў за 10 месяцаў існавання: 1 XII 1918 — 1 X 1919. Кароткі нарыс. Коўна, 1919.

Иностранная военная интервенция в Белоруссии 1917—1920 / Под ред. И. Минца. Минск, 1990.

Казлоў Л., Цітоў А. Беларусь на сямі рубяжах. Мінск, 1993.

Какурин Н. Русско-польская кампания 1918—1920 гг. Москва, 1922.

Канчер Е. Белорусский вопрос. Петроград, 1919.

Карр Э. История Советской России. Кн. 1. Т. 1—2. Москва, 1990.

Каспаравічус А. Палітычная роля беларусаў у дыпламатычнай гульні Коўна і Масквы ў 1920—1925 гг. // *Arche Пачатак*. 2009. № 9. С. 221—253.

Каспаравічус А. Праект сакрэтнага пагаднення 1923 г. паміж Літоўскай Рэспублікай і Беларускай Народнай Рэспублікай // *Arche Пачатак*. 2009. № 3. С. 507—517.

Ковкель И. Польско-литовский конфликт и белорусские буржуазные националисты (октябрь 1920 — март 1923 г.) // Вопросы истории. Межвузовский сборник. Минск, 1974. С. 158—164.

Ковкель И., Ярмусик, Э. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени. Минск, 1998.

Коўкель І. Польска-літоўскі канфлікт і роля ў ім беларускіх палітычных партыяў і арганізацыяў (1920—1923 гг.) // *Беларусіка=Albaruthenica*. Кн. 3. Нацыянальныя і рэгіянальныя культуры, іх узаемадзеянне. Мінск, 1994. С. 253—269.

Краўцоў М. Рада Беларускай Народнай Рэспублікі. Вільня, 1921.

Краўцоў М. Рада Беларускае Народнае Рэспублікі (Рэфэрат, чытаны ў Лодзі для афіцэраў Беларускіх Вайсковых Адрэзаў і служачых Беларускае Вайскавае Камісіі 8 лістапада 1920 г.) / Публ., заўв., камэнт. і пасьляслоўе А. Гесь // *Спадчына*. 1998. № 1. С. 75—126.

Краўцоў М. Усебеларускі Зьезд 1917 г. Вільня, 1921.

Круталевич В. Рождение Белорусской Советской Республики. На пути к провозглашению Республики (октябрь 1917 — декабрь 1918 г.). Минск, 1975.

Круталевич В. Рождение Белорусской Советской Республики. Провозглашение республики. Развертывание национально-государственного строительства (ноябрь 1918 — февраль 1919 г.). Минск, 1979.

Ладысеў У., Брыгадзін П. Рада БНР пасля Рыжскага дагавора 1921 г., ці канец нацыянальнага рамантызму // *Беларускі гістарычны часопіс*. 1997. № 1. С. 48—53.

Латышонак А. Жаўнеры БНР. Вільня—Беласток, 2009 (2 выданні).

Лебедзева В. Камітэт Загранічных групаў Беларускай партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў (1920—1923 гг.) // *Спадчына*. 1997. № 4. С. 22—47.

Луцкевіч А. Барацьба за вызваленне. Вільня—Беласток, 2009.

Луцкевіч А. Да гісторыі беларускага руху: Выбраныя творы / Укл., прадм., камэнт., анатав. індэкс імёнаў А. Сідарэвіча. Мінск, 2003.

Луцкевіч А. Да гісторыі беларускага руху. Выд. 2-е, дапоўненае і напраўленае. Беласток—Вільня, 2010.

Луцкевіч А. Польская окупацыя у Беларусі. Вільня, 1920. (Факсімільнае перавыданне — Мінск, 1991.)

Любавский М. Областное деление и местное управление Литовско-Русского государства ко времени издания первого литовского Статута. Москва, 1892.

Найдзюк Я. Беларусь учора і сямьня. Менск, 1943.

Нарысы гісторыі Беларусі / Гал. рэд. М. Касцюк. Ч. 1—2. Мінск, 1994—1995.

Новіна А. [Луцкевіч А.] Палітычныя лёзунгі беларускага руху // *Зборнік «Нашай Нівы»*. Вільня, 1920.

Носевич В. Белорусы: становление этноса и «национальная идея» // *Белоруссия и Россия: общества и государства* / Ред. Д. Фурман. Москва, 1998. С. 11—30.

Ольшанский П. Рижский договор и развитие советско-польских отношений 1921—1924 гг. Москва, 1974.

Ольшанский П. Рижский мир. Из истории борьбы Советского правительства за установление мирных отношений с Польшей (конец 1918 — март 1921 г.). Москва, 1969.

Сідарэвіч А. Беларускі шлях // Літаратура і мастацтва. 1990. № 47. С. 13; № 48. С. 13.

Сідарэвіч А. 3 думай аб незалежнасці // Палымя. 1991. № 4. С. 205—214.

Сміт Э. *Нацыяналізм у дваццатым стагоддзі*. Мінск, 1995.

Станкевич В. Судьбы народов России. Берлин, 1921.

Станкевіч А. Да гісторыі беларускага палітычнага вызвалення. Вільня, 1934.

Станкевіч А. *З Богам да Беларусі*. Вільня, 2008.

Сташкевич Н. Приговор революции: крушение антисоветского движения в Белоруссии, 1917—1925. Минск, 1985.

Стражас А. «Земля Оберост» и ее место в германской восточной политике в годы первой мировой войны / Дисс. на соиск. ученой степени д-ра ист. наук. Т. 1—3. Вильнюс, 1970.

Стужынская Н. *І. Беларусь мяцежная: з гісторыі ўзброенага антысавецкага супраціву: 20-я гг. XX ст.* Вільня, 2000.

Стужынская Н. *І. Беларусь мяцежная: з гісторыі ўзброенага антысавецкага супраціву ў 20-я гг. XX ст.* Вільня, 2011.

Стужынская Н. Як случакі баранілі свой дом // Голас Радзімы. 1994. 15 снежня. № 50. С. 4; 22 снежня. № 51. С. 4; 29 снежня. № 52. С. 4; 1995. 5 студзеня. № 1. С. 4; 12 студзеня. № 2. С. 4; 19 студзеня. № 3. С. 4; 26 студзеня. № 4. С. 4; 2 лютага. № 5. С. 4; 9 лютага. № 6. С. 4; 16 лютага. № 7. С. 4.

Турунак Ю. *Беларусь пад нямецкай акупацыяй*. Мінск, 1993.

Турунак Ю. *Мадэрная гісторыя Беларусі*. Вільня, 2006; 2-ое выданне — Вільня, 2008.

Турук Ф. Белорусское движение: очерк истории национального и революционного движения белорусов. Москва, 1921. (2-ое выданне — Минск, 1994.)

Фельштинский Ю. Крушение мировой революции: Брестский мир. Октябрь 1917 — ноябрь 1918. Москва, 1992.

Цвікевіч А. *Адраджэньне Беларусі і Польшча*. Бэрлін, 1921.

Цвикевич А. *Беларусь: Политический очерк*. Берлин, 1919.

Цвикевич А. Краткий очерк возникновения Белорусской Народной Республики. Киев, 1918. (Факсімільнае перавыданне — Мінск, 1990.)

Цьвікевіч А. «Западно-руссизм»: Нарысы з гісторыі грамадзкай думкі на Беларусі ў XIX і пачатку XX в. Менск, 1993.

Шупа С. *Беларуская Народная Рэспубліка і яе архівы* // Архівы Беларускай Народнай Рэспублікі. Т. 1. Кн. 1. Вільня—Нью-Ёрк—Менск—Прага, 1998. С. V—XXIV.

Шыбека З. Гісторыя Беларусі ў XIX—XX стагоддзях (раздзелы з ненадрукаванай кнігі) // Голас Радзімы. 1994. 8 верасня. № 36. С. 5; 15 верасня. № 37. С. 5; 22 верасня. № 38. С. 5; 29 верасня. № 39. С. 5; 6 кастрычніка. № 40. С. 5; 13 кастрычніка. № 41. С. 5; 20 кастрычніка. № 42. С. 5; 27 кастрычніка. № 43. С. 5; 3 лістапада. № 44. С. 5; 10 лістапада. № 45. С. 5; 17 лістапада. № 46. С. 5; 24 лістапада. № 47. С. 5; 1 снежня. № 48. С. 5; 8 снежня. № 49. С. 5; 15 снежня. № 50. С. 5; 22 снежня. № 51. С. 5; 29 снежня. № 52. С. 5.

Шыбека З. *Нарыс гісторыі Беларусі (1795—2002)*. Мінск, 2003.

Basler W. Deutschlands Annexionspolitik in Polen und im Baltikum 1914—1918. Berlin, 1962.

Bienhold M. Die Entstehung des Litauischen Staates in den Jahren 1918—1919 im Spiegel Deutscher Akten. Bochum, 1978.

Butkus Z. Pirmasis sovietų pasiuntinys Lietuvoje A. Akselrodas: diplomatinės veiklos pusmetis (1920 m. rugsėjis — 1921 m. kovas) //

- Lietuvos istorijos metraštis. 1996. Vilnius, 1997. P. 120—136.
- Colliander B. Die Beziehungen zwischen Litauen und Deutschland während der Okkupation 1915—1918. Abo, 1935.
- Czerniakiewicz A. Tworzenie białoruskich struktur państwowych: listopad 1918 — maj 1919 // Rok 1918. Odrodzona Polska w nowej Europie / Red. A. Ajnenkiel. Warszawa, 1999. S. 152—166.
- Čepėnas P. Naujųjų laikų Lietuvos istorija. T. 2. Vilnius, 1992.
- Das Land Ober Ost. Deutsche Arbeit in den Verwaltungsgebieten Kurland, Litauen und Bialystok—Grodno. Stuttgart, 1917.
- Deruga A. Polityka wschodnia Polski wobec ziem Litwy, Białorusi i Ukrainy (1918—1919). Warszawa, 1969.
- Deruga A. Z dziejów sprawy białoruskiej w latach 1917—1918 // Przegląd Historyczny. 1968. Z. 4. S. 710—740.
- Gaigalaitė A. Lietuva Paryžiuje 1919 metais. Kaunas, 1999.
- Gellner E. Tautos ir nacionalizmas. Vilnius, 1996.
- Gomółka K. Białorusini w II Rzeczypospolitej // Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej. 1992. Nr. 31.
- Gomółka K. Między Polską a Rosją. Białoruś w koncepcjach polskich ugrupowań politycznych 1918—1922. Warszawa, 1994.
- Grosfeld L. Polityka państw centralnych wobec sprawy polskiej w latach 1914—1918. Warszawa, 1962.
- Hryckiewicz A. Generał Stanisław Bułak-Balachowicz jako wojskowy dowódca i działacz polityczny (lata 1918—1920) // Europa Orientalis. Polska i jej wschodni sąsiedzi od średniowiecza po współczesność. Toruń, 1996. S. 437—446.
- Hroch M. Die Vorkämpfer der nationalen Bewegung bei den kleinen Völkern Europas. Praha, 1968.
- Hroch M. Nationales Bewußtsein zwischen Nationalismustheorie und der Realität der nationalen Bewegungen // Formen des nationalen Bewußtseins im Lichte zeitgenössischer Nationalismustheorien / Hrsg. von E. Schmidt-Hartmann. München, 1994. S. 39—53.
- Yčas M. Lietuvos vyriausybės sudarymo etapai ir jos pirmieji žingsniai // Pirmasis Nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis 1918—1928. Kaunas, 1930. P. 63—102.
- Ivinskis Z. Lietuvos sienų klausimu // Lietuvos sienų raida: mokslo duomenys apie lietuvių tautą, jos valstybę ir sienas / Sud. A. Liekis. Kn. 2. Vilnius, 1997. P. 256—316.
- Kasparavičius A. Gudų korta Kauno ir Maskvos diplomatiniam žaidime 1920—1925 metais // Lituania. 1997. Nr. 1. P. 3—27.
- Kasparavičius A. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Liaudies Respublikos 1923 m. slapto susitarimo projektas // Lietuvos istorijos metraštis. 1998. Vilnius, 1999. P. 217—230.
- Klimas P. Lietuva, jos gyventojai ir sienos. Vilnius, 1917.
- Kumaniecki J. Pokój polsko-radziecki 1921. Geneza, rokowania, traktat, komisje mieszane. Warszawa, 1985.
- Łatyszonek O. Białoruskie formacje wojskowe 1917—1923. Białystok, 1995.
- Łatyszonek O. Rozmowy Józefa Piłsudskiego z Antonim Łuckiewiczem. Przyczynek do dziejów stosunków polsko-białoruskich // Europa Orientalis. Polska i jej wschodni sąsiedzi od średniowiecza po współczesność. Toruń, 1996. S. 447—453.
- Laurinavičius Č. Dėl Lietuvos buržuazinės Laikinosios vyriausybės politikos Lietuvos teritorijos klausimu 1918—1919 m. // Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai. A serija. 1986. Nr. 4 (97). P. 57—69.
- Laurinavičius Č. Kam Lietuvos neįpareigojo lenkų-sovietų Rygos sutartis // Kūltūros barai. 1994. Nr. 7. P. 63.
- Laurinavičius Č. Lietuvos buržuazinės vyriausybės politika valstybės rytinės sienos klausimu // Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai. A serija. 1989. Nr. 1 (106). P. 115—127.
- Laurinavičius Č. Lietuvos — Sovietų Rusijos taikos sutartis. Vilnius, 1992.
- Lewandowski J. Federalizm. Litwa i Białoruś w polityce obozu belwederskiego (XI 1918—1920). Warszawa, 1962.

Linde G. Die deutsche Politik in Litauen im ersten Weltkrieg. Wiesbaden, 1965.

Liulevičius V. Išeivijos vaidmuo Nepriklausomos Lietuvos atkūrimo darbe. Chicago, 1981.

Lopata R. Lietuvos valstybingumo raida 1914—1918 metais // Lietuvių atgimimo istorijos studijos. T. 9. Vilnius, 1996.

Lopata R. «Tipas apskritai labai dar įtariamas, bet reikalingas». Baronas Friedrich von der Ropp ir Lietuvos valstybingumo atkūrimo planai // Proskyna. 1992. Nr. 2. P. 117—128.

Łossowski P. Konflikt polsko-litewski (1918—1920). Próba syntezy // Odrodzona Polska wśród sąsiadów 1918—1921 / Red. A. Koryn. Warszawa, 1999. S. 164—172.

Łossowski P. Stosunki polsko-litewskie w latach 1918—1920. Warszawa, 1966.

Miknys R. Lietuvos demokratų partija 1902—1915 metais // Lietuvių atgimimo istorijos studijos. T. 10. Vilnius, 1995.

Ochmański J. Historia Litwy. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź, 1982.

Pakštas K. Gudijos santykis su Lietuva // Lietuvos sienų raida: mokslo duomenys apie lietuvių tautą, jos valstybę ir sienas / Sud. A. Liekis. Kn. 2. Vilnius, 1997. P. 317—352.

Petrauskas Z. Lietuvos nacionalinio valstybingumo atkūrimas 1918—1919. Vilnius, 1989.

Purickis J. Lietuvių veikimas Šveicarijoje Didžiojo karo metu // Pirmasis Nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis 1918—1928. Kaunas, 1930. P. 44—58.

Römeris M. Juozas Pilsudskis, Lietuvos valstybės idėja (XIX a. — XX pradžia) // Lietuvių atgimimo istorijos studijos. T. 3. Vilnius, 1991. P. 441—479.

Römeris M. Valstybė ir jos konstitucinė teisė. D. 1: Valstybė. T. 1—2. Vilnius, 1995.

Römeris M. Valstybė ir jos konstitucinė teisė. D. 2: Konstitucinės institucijos. T. 1: Suverenitetas. Vilnius, 1995.

Rukša A. Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės. T. 2. Lietuvių-

lenkų santykiai ir kovų pradžia. T. 2. Cleveland, 1981.

Rukša A. Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės. T. 3. Kovos su lenkais 1920—1923 m. Cleveland, 1982.

Skrzypek A. Związek Bałtycki. Warszawa, 1972.

Smetona A. Lithuania Propria // Atspaudas iš «Darbų ir dienų» Nr. 2 (11). Kaunas, 1996.

Smith A. D. Nacionalizmas XX amžiuje. Vilnius, 1994.

Srebrakowski A. Sejm Wileński 1922 roku. Idea i jej realizacja // Acta Universitatis Wratislaviensis. Seria Historia. T. XCIX. Wrocław, 1993.

Stankievič Ad. Biełaruski chryścijanski ruch (historyčny narys). Vilnia, 1939.

Strazhas A. Deutsche Ostpolitik im Ersten Weltkrieg: der Fall Ober Ost 1915—1917. München, 1993.

Turonek J. Białoruś pod okupacją niemiecką. Warszawa—Wrocław, 1989.

Urbšienė M. Vokiečių projektai dėl Lietuvos Didžiojo karo metu // Naujoji romuva. 1935. Nr. 35—36. P. 632—634.

Vilkelis G. Tautų Sąjungos bandymas plebescitu išspręsti Lietuvos ir Lenkijos konfliktą (1920 spalio 28 — 1921 kovo 3) // Lituania. 1994. Nr. 1. P. 3—17.

Weissruthenien (Land, Bewohner, Geschichte, Volkswirtschaft, Kultur, Dichtung) / Red. W. Jäger. Berlin, 1919.

Werbis K. (Klimas P.) Russisch-Litauen. Statistisch-etnographische Betrachtungen. Stuttgart, 1916.

Wojnicka M. Stosunek Polski do Białorusi w latach 1918—1920 // Odrodzona Polska wśród sąsiadów 1918—1921 / Red. A. Koryn. Warszawa, 1999. S. 76—87.

Zemke H. Der Oberbefehlshaber Ost und das Schulwesen im Verwaltungsbereich Litauen während des Weltkrieges. Berlin, 1936.

Žepkaitė R. Lietuva tarptautinės politikos labirintuose (1918—1922 m.). Vilnius, 1973.

Žepkaitė R. Lietuvos valstybės teritorijos, sienų, sostinės problemos (1919—1940 m.) // Lietuvos rytai / Sud. K. Garšva ir L. Grumadienė. Vilnius, 1993. P. 158—178.